

poesia, gairebé en la mateixa mesura. Només tenim notícia de tres traduccions de poesia en anglès. D'una banda hi ha *Electric light = Llum elèctrica*, un recull de poemes escrits pel Nobel irlandès Seamus Heaney amb motiu d'ocasions especials, com a homenatge a altres poetes o amics. La crítica n'ha destacat el llast que suposa precisament el caràcter ocasional de les peces, però també les llampades de poesia autèntica. De l'altra, s'ha publicat *Amherst*, un aplec de poemes

d'Emily Dickinson —traduïts per Carme Manuel i Paul Scott Derrick— que pretén fer justícia a l'hermetisme compositiu de la poeta de Nova Anglaterra, però prescindint-ne de la mètrica i de la rima. Dickinson ja va ser (parcialment) traduïda per Marià Manent i (fa tot just un parell d'anys) per Sam Abrams. La tercera és *Milton*, de William Blake, traduït per Enric Casasses. Aquest poema, igual com altres del mateix autor, fa servir en anglès un vers de catorze síl·labes molt

poc manejable en català que ja havia atabalat traductors anteriors de Blake, com ara Manent i Miquel Desclot.

Tant en el cas del teatre com en el de la poesia, fóra desitjable que el sistema literari català es mostrara més receptiu a allò que s'escriu en anglès en l'actualitat, ni que siga com a contrapès de l'atenció (potser excessiva) que es para a les novetats aparegudes en el camp de la narrativa.

Josep Marco

L'any de Petrarca, i de Leopardi a Catalunya

L'any 2004 no brilla per la quantitat d'obres literàries italianes aparegudes al mercat català i, com a primera constatació, caldrà assenyalar l'absència de versions signades per Carme Arenas i Anna Casasses, potser les més actives traductores de l'italià durant la darrera dècada. Altrament, queden algunes fites importants, pel que fa, d'una banda, a les versions de clàssics i, de l'altra, a la producció més contemporània, on també podríem trobar algun «best-seller de qualitat», definició políticament correcta que va sorgir a terra italiana per explicar el fenomen editorial d'*El nom de la rosa*.

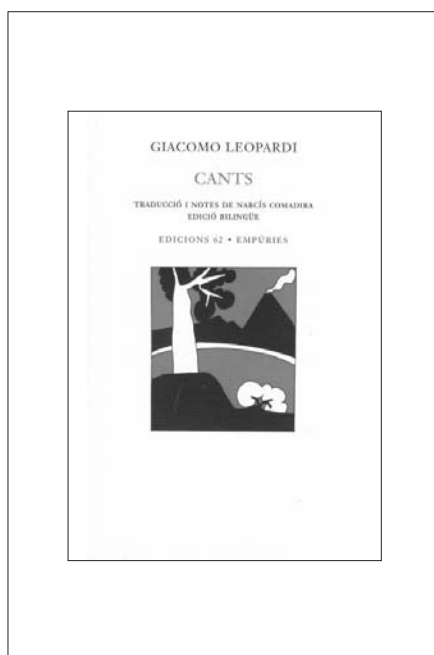
En el terreny de les obres consolidades i certificades per la tradició inseriria, *mutatis mutandis*, un quadrumvirat format per Petrarca, Goldoni, Leopardi i Buzzati. En el cas de Petrarca es tracta de la versió catalana del *Secretum* (Quaderns Crema), és a dir, de la traducció del text llatí feta per Xavier Riu, que és docent de Filologia Clàssica a la Universitat de Barcelona, però també traductor amb una llarga experiència de literatura italiana. Així, doncs, el gran encert de Riu és entendre que el col·loqui entre Francesco i Sant Agustí davant de Veritat és un *tour de force* dialèctic entre un deixeble i el seu Mestre, en què el primer, de manera díscola, intenta enganyar el seu mentor per sortir-se'n amb la seva, i acaba penedint-se del seu passat, però només fins a un cert punt. Riu treballa la llengua d'arribada segons aquesta pers-

pectiva i ens dona un diàleg viu de lectura amena: només hem de lamentar l'absència del text original al costat, però les estratègies editorials són inescrutables i ara no posarem el dit a la nafra davant d'un volum molt ben curat.

El teatre còmic i *El criat de dos amos* són les dues comèdies goldonianes aplegades, en l'edició d'Antoni Torreño, per Bromera. El llibre és àgil, la introducció —que no té pretensions acadèmiques— és molt clara, i la decisió de traslladar els dialectalismes de l'original en variacions de registre del «català occidental valencià» resulta

força adequada. Les adaptacions que el traductor declara al començament a vegades produeixen alguna petita incongruència, tot i que no arriben a crear mai cap dificultat de comprensió.

La versió dels *Cants* de Leopardi a cura de Narcís Comadira (Edicions 62) és, sens dubte, la notícia que ha dominat el panorama literari de l'any. Lloat per la crítica *domi forisque*, el llibre ja ha obtingut un nombre considerable de premis (Crítica - Serra d'Or, Cavall Verd, Ciutat de Barcelona). Els elogis haurien de començar pel final, això és, per les notes amb què Comadira detalla el procés del seu treball, explica els versos més complicats de Leopardi i corregeix amb gran honestedat les seves versions anteriors. El català que fa servir el poeta gironí acarona el text leopardià d'una manera molt creïble i profitosa per al lector. Ara bé, l'únic dubte que em sentiria capaç de presentar, si més no per tal que aquestes observacions meves siguin crítiques i no tan sols encomiàstiques, rau en la diferència de tractament de les rimes. Si en la introducció el traductor ens avisa que ja no creu en la diferència entre forma i contingut, i si també avisa que ha mirat «de rimar en els casos en què ha considerat que la rima era irrenunciable», l'objecció és que «aquests» casos a vegades atenyen composicions senceres i altres vegades només alguns versos d'un poema, amb una estranya irregularitat en la relació entre la reproducció fidel dels ritmes leopardians i la

LA NAU

UNIVERSITAT
DE VALÈNCIA Vicerectorat de Cultura

EXPOSICIONS:

REPRESENTAR LA CIUTAT: VALÈNCIA ENTRE
1563 I 1929. DEL 19 DE MAIG
AL 18 DE SETEMBRE DE 2005.
SALA ESTUDI GENERAL. LA NAU

EL PALAU DE LA SAVIESA. EL REIAL CONVENT
DE PREDICADORS I LA BIBLIOTECA
UNIVERSITÀRIA. DEL 19 DE MAIG
AL 3 DE JULIOL DE 2005.
SALA DUC DE CALÀBRIA. LA NAU

FUGUES SUBVERSIVES. REFLEXIONS HÍBRIDES
SOBRE LES IDENTITATS. DEL 26 D'ABRIL AL 18
DE SETEMBRE DE 2005.
SALA THESAURUS. LA NAU

ANTONI MIRÓ. LA CIUTAT I EL MUSEU. DEL
26 D'ABRIL AL 19 DE JUNY DE 2005.
SALA MARTÍNEZ GUERRICABEITITA. LA NAU

JOCS FLORALS A CAVANILLES. ART, NATURA I
POESIA. DEL 3 DE MAIG AL 31 D' OCTUBRE
DE 2005. JARDÍ BOTÀNIC

EL JARDÍ BOTÀNIC. UNA VISIÓ
INTERDISCIPLINAR. DEL 24 DE MAIG AL 16 DE
JUNY DE 2005. JARDÍ BOTÀNIC

CICLE DE CONCERTS:

"MÚSICA A LA CAPELLA"

TOTS ELS CONCERTS EN DIMECRES
20.30 H.

CAPELLA DE LA SAPIÈNCIA. LA NAU
C/ UNIVERSITAT, 2

ENTRADA GRATUÏTA. AFORAMENT LIMITAT

DIMECRES 15 DE JUNY DE 2005
MÚSICA CICLE "MÚSICA A LA CAPELLA". COR
DE CAMBRA CARANES. AULA DE MÚSICA.

DIMECRES 22 DE JUNY DE 2005
CICLE "MÚSICA A LA CAPELLA". ASUNCIÓN
ROSALENY, VIOLÍ; CARLA ÀLVARO, PIANO;
QUARTET DE CORDA CLARA SCHUMANN;
BASILIO FERNÁNDEZ, PIANO. AULA DE
MÚSICA.

TEATRE:

ENTRADA GRATUÏTA AMB INVITACIÓ QUE CALDRÀ
ARREPLEGAR A L'EDIFICI LA NAU DES D'UNA HORA
ABANS DE COMENÇAR L'ESPECTACLE

DEL 16 AL 21 I 24, 25 DE JUNY
20 H

TEATRE LA SANGRE DE ANTIGONA, DE JOSÉ
BERGAMIN. DIRECCIÓ CRUZ HERNÁNDEZ.
INTÈRPRETS TALLER DE GRADUACIÓ
DE L'ESAD VALÈNCIA.
LLOC SALA MATILDE SALVADOR. LA NAU

necessària adaptació. Tanmateix, aquests *peccata minora*, si és que hi són, no afecten el resultat brillant d'un text que es presenta com una pedra mil·liar de la italianística a Catalunya.

Si d'una banda el llatí de Petrarca em creava una dificultat de classificació en aquesta ressenya (pel que fa al Petrarca italià, esperem amb frisança l'edició completa del *Cançoner* per Miquel Desclot), de l'altra el fet d'inserir Dino Buzzati en la categoria dels clàssics —ni que siguin limitats al segle XX— imposa una altra violència interpretativa. El cànon de la crítica literària italiana ha deixat aquest escriptor a la mercè de les intempèries de la literatura de consum, mentre que a Catalunya (i a Espanya, i a França...) el prestigi amb què l'autor d'*El desert dels tàrtars* ha estat considerat l'ha convertit en un punt de referència, real o presumpte, per als narradors nostrats, tal com ho demostra el cas de Pere Calders. Per això, crec que cal felicitar l'edició dels *Seixanta contes*, amb l'excel·lent traducció de Joaquim Gestí i l'interessant pròleg de Julià de Jódar (Edicions de 1984), i tant de bo sigui un primer pas cap a les celebracions del centenari del naixement de l'autor, que s'esdevindrà l'any 2006.

En un altre pla descansen les obres d'uns novel·listes de gran èxit, Antonio Tabucchi i Andrea Camilleri. En aquests casos de candent actualitat és difícil expressar una opinió crítica que no sigui viciada per les idiosincràsies personals: reconec l'agradable peculiaritat de l'estil de Camilleri, però em fa la impressió d'una màquina productora de variacions infinites d'un mateix arquetip (o d'una sola frase: «*Montalbano sono!*»), mentre que Tabucchi, després d'*Afirma Pereira*, ha entrat en un atzucac des del qual, només de tant en tant, ens envia algun senyal de vida. *Tristano es mor* (Edicions 62), malgrat la bona traducció de Pau Vidal, és un text on la resistència contra el feixisme assumeix una preocupant visió oleogràfica, i no podria ser de cap altra manera, ja que tota la novel·la és construïda amb materials d'enderrocs recuperats d'altres textos i autors. També de Vidal, i amb el segell d'Edicions 62, són les traduccions dels dos Camilleri de l'any en qüestió: *L'òpera de Vigata* i *Un gir decisiu*, enèsima seqüela de les vicissituds del comissari Montalbano.

Si deixem de banda productes respecte a la qualitat literària dels quals és elegant no pronunciar-se —des de l'última Susanna Tamaro (*Fora, Empúries*) fins al nou Valerio Massimo Manfredi (*El tirà*, Plaza & Janés)—, si oblidem les morbositats que van convertir, a Itàlia, el balbuçig prepúber de Melissa P. en un *boom* editorial (*Cent cops de raspall abans d'anar a dormir*, Columna) i que aquí, *deo gratias*, han passat gairebé desapercebudes, el panorama pot dir-se gairebé complet. Si més no, haurem de reconèixer el buit immens que la poesia contemporània italiana deixa a les prestatgeries dels llibres en català, amb la tímida excepció de les composicions d'Alba Donati i Paolo Ruffilli (*L'objecte del pensament*, Emboscall), traduïdes de manera col·lectiva en un dels seminaris que la Institució de les Lletres Catalanes sol organitzar a la localitat pirinenca de Farrera.

Ara bé, queda l'espai de la literatura infantil i juvenil. No parlo de les reduccions de textos clàssics —com ara la tria de contes del *Decameró* feta per Sofia Pastor (Tres i Quatre)—, sinó d'una sèrie que ha tingut un èxit remarkable a Itàlia, l'autor de la qual s'amaga sota el nom del ratolí protagonista, Geronimo Stilton. El 2004 han estat publicades, per Destino, cinc històries d'Stilton: *L'amor és com el formatge*, *El castell de Potaxixa Mixa Mixa*, *El fantasma del metro*, *Fora les potes, cara de formatge* i *Un meravellós món per a Oliver*. Totes són divertides, intel·ligents i variades. Stilton ha estat titllat de resposta italiana a Harry Potter, però l'èxit de venda que ha obtingut ha passat per altres canals. En primer lloc, les característiques antiheroiques d'un protagonista poruc i acomplexat; després, la repartició de la història en petits capítols; i, finalment, l'aspecte gràfic dels volums, en què el canvi de formats i de dimensió dels caràcters acompanya la lectura amb una expressivitat que es conjuga amb els dibuixos i deixa imaginar l'èmfasi adequada a cada circumstància. Les versions de David Nello són a l'alçada de les expectatives, tot i que un superlatiu absolut aquí, una frase feta traduïda de manera literal allà fan sospitar una petita quota d'italianismes no volguts que seria bo evitar en un producte que ha estat estudiat amb la precisió dels orfebres.

Francesco Ardolino